

It was established that there was a significant increase in the number of public organizations, however, according to sociological surveys, the participation of citizens in their daily activities remained at a low level.

Keywords: public organization, sociological research, civic activity, State Statistics Committee of Ukraine.

* * *

УДК 35.072.22(477)

Кикоть С. М.,

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри політології, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Україна, Переяслав-Хмельницький), ksm83@ukr.net

Адміністративний ресурс в Україні: причини виникнення та особливості використання

Аналізуються причини виникнення та особливості використання адміністративного ресурсу в Україні. З'ясовано, що адміністративний ресурс як феномен політичного процесу в Україні набув поширення внаслідок запозичення російської політичної традиції, що бере свій початок із радянських часів і закономірно витікає із системи організації та особливостей функціонування механізмів командно-адміністративної системи, принципів централізації влади та непорушності владної ієрархії.

Встановлено, що головними причинами повномасштабного використання адміністративного ресурсу в Україні стали: відсутність політичної волі у керівництві держави, недостатньо розвинена партійна система, мінімізованість покарання за його застосування, нерозвиненість інститутів громадянського суспільства, відсутність традицій вільного волевиявлення і, відповідно, низький рівень політико-правової культури громадян.

Доведено, що використання адміністративного ресурсу в Україні об'єктивно спричинило порушення чинного законодавства суб'єктами виборчого процесу, корумпування державного апарату, викривлення наслідків народного волевиявлення.

Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, об'єктивності, системного аналізу фактів і подій.

Ключові слова: адміністративний ресурс, зловживання владою, деструктивна політична технологія, політичний процес, виборча кампанія.

Сьогодні, в умовах євроінтеграції України, важливого значення набуває трансформація політичної системи, що передбачає подолання наслідків командно-адміністративного управління державою й побудову демократичного суспільства на основі європейських цінностей. Цього можна досягти за умови обов'язкового подолання адміністративного ресурсу як феномену політичного процесу України.

Ефективна нейтралізація адміністративного ресурсу неможлива без розуміння суті цього явища, причин його виникнення та наслідків використання, що зумовлює актуальність проблематики дослідження.

Проблеми використання адміністративного ресурсу у політичному процесі України присвятили свої наукові розвідки вітчизняні дослідники Н. Ніколаєнко, М. Бучин, С. Грабовська, Л. Скоциляс, В. Носачов, Ю. Тищенко, Ю. Тишкун та ін.

Мета статті: проаналізувати причини виникнення та особливості використання адміністративного ресурсу в Україні.

Дослідження адміністративного ресурсу вітчизняною політичною наукою з об'єктивних причин розпочалося лише із здобуттям нашою державою незалежності. Тому в нашій державі практично відсутні комплексні наукові дослідження суті адміністративного ресурсу, різні науковці трактують його по-різному.

Зокрема, в енциклопедичному словнику з державного управління зазначено, що «адміністративний ресурс –

це політична практика, коли відповідальні працівники установ державної влади використовують своє службове становище аби впливати на посадових осіб, а також перебіг політичних, економічних, культурних та інших подій, що перебувають поза межами їхнього підпорядкування, повноважень і компетенції. Це позбавлення людей свободи вибору й волевиявлення на підставі їх адміністративної залежності від «начальства». Використанням адміністративного ресурсу є намагання державного службовця досягти особистих чи політичних цілей, застосовуючи важелі адміністрування, посадову підпорядкованість підлеглих йому осіб. Застосування адміністративного ресурсу в державному управлінні характерне для недемократичних режимів як продовження практики адміністративно-командного управління [3, с. 24].

На думку українського вченого М. Бучина, під адміністративним ресурсом варто розуміти наявність у суб'єкта виборчого процесу через приналежність до влади додаткових ресурсів, які дають змогу йому здійснювати законний чи незаконний вплив на хід виборчої кампанії з метою отримання перемоги на виборах [2, с. 29].

Заслугує на увагу підхід до визначення адміністративного ресурсу вітчизняним науковцем Н. Ніколаєнко, на думку якої, вищезгадану дефініцію можна розкрити за допомогою наступних визначень:

– адміністративний ресурс – це використання органами державної влади, місцевого самоврядування чи кандидатами, які є держслужбовцями, своїх владних повноважень для досягнення політичних і корпоративних цілей, а також для доступу до ресурсів держави;

– адміністративний ресурс – це деструктивна політична технологія, за допомогою якої органи державної влади впливають на виборчий процес;

– адміністративний ресурс є одним із механізмів політичної корупції, використовуючи державні ресурси органи влади та посадові особи запроваджують неконкурентні методи політичної боротьби [5, с. 847].

Адміністративний ресурс – це один з ресурсів політичної влади. Однак, на відміну від ресурсів традиційних (матеріального, організаційного, людського, інтелектуального й інших), ситуація з адміністративним ресурсом досить непроста.

Справа в тому, що, визнаючи як основну функцію держави функцію управління, тобто адміністрування, можна сказати про природність даного виду ресурсу, його обумовленість як законодавством, так і багатовіковими традиціями державного управління.

Говорячи про систему повноважень, варто розглядати тільки той їхній обсяг, які передбачені відповідними нормативно-правовими актами. Говорячи про категорію «адміністративний ресурс», мається на увазі можливість використання тими або іншими владними суб'єктами різного роду переваг, які неминуче існують у будь-якого носія влади. Саме ці переваги здатні виступити в ролі каталізатора політичних процесів. Погано це або добре – питання складне. Якщо дивитися з точки зору управлінської, то оцінка використання службових переваг оцінюється як негативне явище. Якщо ж з точки зору практичної ефективності державного адміністрування, то тут реалізація адміністративного ресурсу може представлятися виправданою. Так, відомо,

що в умовах нестабільних політичних систем саме добре налагоджений виконавчий механізм може виконати роль стабілізуючого фактора, нехай і не завжди «чистого».

Проблема українського адміністративного ресурсу – це, насамперед, проблема сталої політичної традиції та сталої політичної культури. Тобто, свої витoki це явище бере ще з радянських часів. Головними причинами повномасштабного використання адміністративного ресурсу в Україні, починаючи з проголошення незалежності, стали: відсутність політичної волі у керівництва держави, недостатньо розвинена партійна система та мінімізованість покарання за його застосування [5, с. 848].

Про адміністративний ресурс на повний голос заговорили під час парламентських та місцевих виборів у 1998 р. Далі його застосування відбувалося по висхідній під час президентських виборів 1999 р., парламентських та місцевих виборів 2002 р., а апогею свого застосування ця «політична технологія» досягла під час президентських виборів 2004 р. [8].

Однак це явище має досить глибокі корені. Воно виникло ще за радянської доби, «закономірно витікаючи із системи організації та особливостей функціонування механізмів командно-адміністративної системи, принципів централізації влади та непорушності владної ієрархії» [10]. Ці традиції були успадковані, хоч і в дещо модернізованому вигляді, українською владою.

Радянський політичний устрій і спосіб життя радянського суспільства витворили ту політичну психологію, на якій базується застосування тінювих політичних технологій в сучасному українському суспільстві. Адже невід'ємною характеристикою громадянина радянського типу є чітке усвідомлення розриву між зверхньою пропагандивною декларацією принципів суспільного життя та його сутнісним, тінювим, способом. Отже, психологічне підґрунтя способу мислення та поведінки громадян української держави сформувалось у радянських умовах життя.

У політичній свідомості сьогоденних громадян України й надалі відчувається панування ідеології етатизму (державного всесилля) та усталена довгими роками звичка до підпорядкування цьому всесиллю. А тому нічого нового та незвичного вони не бачать у тому, що на чергових виборах чиновник відповідного рівня від імені держави робить усе можливе на користь певного кандидата.

Звичайно, на побутовому рівні громадяни відчувають несправедливість такого перебігу подій, особисто обурюються. Однак не більше того. Адже, окрім етатизму, у їхній свідомості панує й такий спадок радянського минулого, як внутрішнє почуття меншовартості.

На сучасному етапі розвитку пострадянських країн (і в тому числі й України) адміністративний ресурс можна розглядати, за влучним формулюванням Н. Ніколаєнко, як пострадянський синдром [6, с. 54]. Він є універсальним чинником, який дозволяє нав'язувати виборцям ту чи іншу думку напередодні виборів, маніпулювати свідомістю електорату.

Пострадянські країни загалом ототожнюються з уже відомим адміністративним ресурсом, який чинна політична влада може використати для спотворення підсумків голосувань і сповільнення демократизації суспільства. Це явище, спільне для країн пострадянського

простору, дослідники схильні розглядати як цілком нове (притаманне пострадянським суспільствам на етапі переходу до демократії), і, водночас, як негативний спадок радянської командно-адміністративної системи [9, с. 85].

Адміністративний ресурс як зловживання владою під час виборчої кампанії особливо яскраво й надзвичайно потужно виявляється в авторитарних і поставторитарних країнах, зокрема на пострадянському просторі (за винятком країн Балтії). Існування явища адміністративного ресурсу також пояснюється специфікою етатистичних (неоазіатських) соціальних систем, якими є Росія і мусульманські республіки колишнього СРСР, яких відзначає злиття влади і власності, придушення інститутів громадянського суспільства, переважне значення колективістського начала (щодо індивідуального), комплекс яких зумовлює розглядання будь-якої реальної виборчої конкуренції як загрози панівній групі чи особі [9, с. 87–88].

Використанню адміністративного ресурсу в Україні сприяли донедавна тісні російсько-українські політичні, економічні й культурні зв'язки. Оскільки адміністративний ресурс активно застосовувався в Росії, то він, враховуючи тісну співпрацю і взаємодію з Україною у всіх сферах, цілком прогнозовано набув поширення і в нашій державі. Таке поширення в Україні російської політичної традиції стало перепону на шляху розвитку громадянського суспільства. Адже, як відзначають самі російські дослідники, їх країна не належить до європейського культурного ареалу з існуванням приватної власності, балансом відносин держави та громадянських інститутів, всебічно розвиненою особистістю та пріоритетом цінностей індивідуалізму. Натомість ця країна на сучасній стадії розвитку, як і за радянської влади, є етатистичною (неоазіатською) соціальною системою, і характеризується злиттям влади і власності, пануванням державної власності, всевладдям державних структур за відсутності громадянського суспільства, пріоритетом обцинних цінностей при придушенні індивідуальності [11, с. 54, 61].

Використання адміністративного ресурсу в Україні об'єктивно спричинило порушення чинного законодавства суб'єктами виборчого процесу, корумпування державного апарату, який активно залучали в політичний процес з метою застосування адміністративного ресурсу, викривлення наслідків народного волевиявлення [9, с. 85].

Не можна не погодитися з думкою Н. Ніколаєнко, що «адміністративний ресурс – це деструктивне політичне явище, здатне дестабілізувати політичну ситуацію в країні, порушити рівновагу, конкурентність політичної системи» [7, с. 180].

Причини використання органами державної влади та місцевого самоврядування чи кандидатами в народні депутати, які є державними службовцями, своїх повноважень для досягнення політичних чи інших інтересів шляхом порушення норм чинного законодавства і з метою вплинути на результати виборів різноманітні:

- особливості соціально-економічних умов, у яких перебуває Україна;
- особливості менталітету суспільства, що проживає на посткомуністичному просторі;

– відсутність традицій вільного волевиявлення громадян і, відповідно, низький рівень політико-правової культури громадян (як простих виборців, так і, передусім, чиновників усіх рівнів);

– нерозвиненість інститутів громадянського суспільства;

– відсутність сталого виборчого законодавства, що забезпечувало б формування практики проведення виборчих кампаній;

– відсутність на місцях об'єктивних та незалежних засобів масової інформації;

– неможливість здійснення політичними силами різних спрямувань ефективного взаємного контролю через відсутність необхідних ресурсів;

– відсутність гарантій правового захисту з боку судової влади та правоохоронних органів [8].

Можемо констатувати, що сьогодні в Україні, в силу різних причин, створені «сприятливі» умови для використання адміністративного ресурсу. Нелегітимне втручання бюрократії у виборчий процес відбуватиметься доти, доки в Україні не будуть подолані авторитарні чинники розвитку, зумовлені гіпертрофованим впливом президентської влади, існуванням розбалансованої системи стримувань і противаг, залежністю судової гілки влади, збереженням неконтрольованого впливу номенклатури всіх рівнів, надзвичайно поступовою трансформацією політичних свідомості і культури українців та зберігатиметься характерна для нашого чиновництва адміністративна субкультура.

Адміністративна субкультура – це знання, традиції, звичаї, менталітет, правова, політична, моральна свідомість як специфічна підсистема загальної культури народу, виконує важливу функцію внутрішнього регулятива діяльності працівників державного апарату. Особливого значення вона набуває як соціально-духовна умова розвитку української державності і демократизації сучасного суспільства, коли все більший вплив на стан справ у країні справляє ставлення чиновників до своїх професійних і громадянських обов'язків перед народом. Адміністративну субкультуру характеризують такі риси: політична беспорядність, зумовлена організаційно-економічною, а також соціально-психологічною залежністю від вищих посадовців, небажання бути принциповими перед ними у своїх поглядах, з одного боку, а з іншого – корумпованість, зв'язки з клановими структурами, адміністративно-комерційними спільнотами у регіонах і в центрі [4, с. 9–10].

На нашу думку, в такій ситуації великі сподівання покладаються на активний розвиток громадянського суспільства, на зростання політичної активності та підвищення рівня політичної культури наших громадян, трансформації їхньої свідомості. Враховуючи, що в Україні відбулися «Помаранчева революція» та «Революція гідності» (які вказують на поступове формування громадянського суспільства – С. К.), а також присутнє бажання громадян та країни до євроінтеграції, є підстави з оптимізмом дивитися у майбутнє і сподіватися якщо не на повне подолання адміністративного ресурсу, то хоча б на значне його зменшення й послаблення в реаліях політичного процесу України.

Висновки. Отже, адміністративний ресурс як феномен політичного процесу в Україні набув поширення внаслідок запозичення російської політичної традиції,

що бере свій початок із радянських часів і закономірно витікає із системи організації та особливостей функціонування механізмів командно-адміністративної системи, принципів централізації влади та непорушності владної ієрархії.

Головними причинами повномасштабного використання адміністративного ресурсу в Україні стали: відсутність політичної волі у керівництва держави, недостатньо розвинена партійна система, мінімізованість покарання за його застосування, нерозвиненість інститутів громадянського суспільства, відсутність традицій вільного волевиявлення і, відповідно, низький рівень політико-правової культури громадян.

Використання адміністративного ресурсу в Україні об'єктивно спричинило порушення чинного законодавства суб'єктами виборчого процесу, корумпування державного апарату, який активно залучали в політичний процес з метою застосування адміністративного ресурсу, викривлення наслідків народного волевиявлення.

Список використаних джерел

1. Адміністративний ресурс у виборчій кампанії та способи його нейтралізації / С. Л. Грабовська, Л. С. Скочиляс та ін. – Львів: ЦПД, 2005. – 160 с.
2. Бучин М. Адміністративний ресурс як важлива політологічна проблема / М. Бучин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. наук. праць; НУ «Львівська політехніка». – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – Вип.18. – С.28–32.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
4. Науменко О. М. Становлення і розвиток адміністративної субкультури в Україні: автореф. дис. ... канд. філос. наук. – Одеса, 2005. – 20 с.
5. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс як недемократичне явище сучасного політичного процесу в Україні / Н. Ніколаєнко // Гілея: науковий вісник. – 2013. – №72. – С.846–851.
6. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс як пострадянський синдром у виборчому процесі / Н. Ніколаєнко // Наукові праці: наук.-метод. журнал. – Вип.224, Т.236. Політологія. – Миколаїв: МДГУ імені П. Могили, 2014. – С.51–55.
7. Ніколаєнко Н. О. Використання адміністративного ресурсу під час виборчої кампанії [Електронний ресурс] / Н. Ніколаєнко. – С.180–184. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/22.pdf>
8. Носачов В. Зловживання адмінресурсом і методи боротьби з ним [Електронний ресурс] / В. Носачов. – Режим доступу: <http://khpg.org/index.php?id=1443901667>
9. Тишкун Ю. Адміністративний ресурс: контекст теорії демократії / Ю. Тишкун // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. наук. праць; НУ «Львівська політехніка». – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – Вип.17. – С.84–88.
10. Тищенко Ю. Використання «адміністративного ресурсу» під час виборчої кампанії 2002 року [Електронний ресурс] / Ю. Тищенко, 2002. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/ukrainian/adminresurs/001.html>.
11. Шкаратан О. И. Этакратизм и российская социальная система / О. И. Шкаратан // Общественные науки и современность. – 2004. – №4. – С.49–62.

References

1. Administratyvnyi resurs u vyborchii kampanii ta sposoby yoho neutralizatsii / S. L. Hrabovska, L. S. Skochylias ta in. – Lviv: TsPD, 2005. – 160 s.
2. Buchyn M. Administratyvnyi resurs yak vazhlyva politolohichna problema / M. Buchyn // Ukrainka natsionalna ideia: realii ta perspektivy rozvytku: zb. nauk. prats; NU «Lvivska politekhnika». – Lviv: Vyd-vo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika», 2006. – Vyp.18. – S.28–32.
3. Entsiklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia / uklad.: Iu. P. Surmin, V. D. Bakumenko, A. M. Mykhnenko ta in.; za red.

Iu. V. Kovbasiuka, V. P. Troshchynskoho, Iu. P. Surmina. – K.: NADU, 2010. – 820 s.

4. Naumenko O. M. Stanovlennia i rozvytok administratyvnoi subkultury v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. filos. nauk. – Odesa, 2005. – 20 s.

5. Nikolaienko N. O. Administratyvnyi resurs yak nedemokratyčne yavyshe suchasnoho politychnoho protsesu v Ukraini / N. Nikolaienko // Hileia: naukovyi visnyk. – 2013. – №72. – S.846–851.

6. Nikolaienko N. O. Administratyvnyi resurs yak postradianskyi syndrom u vyborchomu protsesi / N. O. Nikolaienko // Naukovi pratsi: nauk.–metod. zhurnal. – Vyp.224, T.236. Politolohiia. – Mykolaiv: MDHU imeni P. Mohyly, 2014. – S.51–55.

7. Nikolaienko N. O. Vykorystannia administratyvnoho resursu pid chas vyborchoi kampanii [Elektronnyi resurs] / N. O. Nikolaienko. – S.180–184. – Rezhym dostupu: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/22.pdf>

8. Nosachov V. Zlovzhvannia adminresursom i metody borotby z nym [Elektronnyi resurs] / V. Nosachov. – Rezhym dostupu: <http://khpq.org/index.php?id=1443901667>

9. Tyshkun Yu. Administratyvnyi resurs: kontekst teorii demokracji / Yu. Tyshkun // Ukrainka natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku: zb. nauk. prats; NU «Lvivska politekhnika». – Lviv: Vyd-vo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika», 2006. – Vyp.17. – S.84–88.

10. Tyshchenko Yu. Vykorystannia «administratyvnoho resursu» pid chas vyborchoi kampanii 2002 roku [Elektronnyi resurs] / Yu. Tyshchenko, 2002. – Rezhym dostupu: <http://www.ucipr.kiev.ua/ukrainian/adminresurs/001.html>.

11. Shkaratan O. I. Etakratizm i rossyiskaia sotsialnaia sistema / O. I. Shkaratan // Obshchestvennye nauki i sovremennost. – 2004. – №4. – S.49–62.

Kikot S. M., Candidate of Historical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Political Science, Hryhorii Skovoroda Graduate School of Pereiaslav–Khmelnitsky State Pedagogical University (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnitsky), ksm83@ukr.net

Administrative resource in Ukraine: causes of emergence and peculiarities of usage

The article analyzes the causes of emergence and features of the use of administrative resources in Ukraine. It was found out that administrative resource as a phenomenon of political process in Ukraine became widespread as a result of borrowing of the Russian political tradition, which takes origin from the Soviet times and naturally flows from the system of organization and features of functioning of the mechanisms of the command-administrative system, the principles of power centralizing and inviolability of the power hierarchy.

It was established that the main reasons for the full use of administrative resources in Ukraine were: lack of political will in the state leadership, insufficiently developed party system, minimization of punishment for its application, undeveloped civil society institutions, lack of traditions of free expression of will and, consequently, low level of political and legal culture of citizens.

It is proved that the use of administrative resources in Ukraine objectively led to the violation of the current legislation by the subjects of the election process, the corruption of the state apparatus, and the distortion of the consequences of the people's will.

The methodology of the research is based on the principles of historicism, objectivity, system analysis of facts and events.

Keywords: administrative resource, abuse of power, destructive political technology, political process, election campaign.

* * *

УДК 930.2:633.34(477)

Муханов В. М.,

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України та філософії, Вінницький національний аграрний університет (Україна, Вінниця), muhan2004@ukr.net

ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА СОЇ ТА ПРОДУКТІВ ЇЇ ПЕРЕРОБКИ В УКРАЇНІ

Мета статті полягає у проведенні комплексного історіографічного аналізу історії становлення та розвитку галузі промислового виробництва

сої та продуктів її переробки в Україні в період з кінця XIX – поч. XXI ст.

В процесі дослідження було використано загальнонаукові методи: порівняльно-історичного і системного аналізу та спеціальний методи історичного дослідження – аналіз нормативно-правових та архівних документів.

В результаті проведеного нам вдалося виділити та сформувати чотири групи джерел. До першої групи належать праці, що висвітлюють окремі епізоди з зародження наукового інтересу до сої, становлення та розвитку системних наукових знань з вирощування та використання культури. До другої – праці та документи, що містять інформацію щодо висвітлення окремих етапів зародження, становлення та розвитку галузі вирощування культурної сої та її переробки в контексті соціально-економічного життя України. До третьої групи включено праці, що проливають світло на створення, функціонування та здобутки науково-дослідних установ й інститутів, які працюють у напрямку селекції та вирощування культури. Четверту групу складають праці, що висвітлюють сучасні перспективні напрями харчового та кормового використання соєвого білка.

Ключові слова: соя, історіографія, джерела, промислове вирощування сої.

Останнє двадцятиріччя вітчизняної історії позначене докорінною зміною ціннісно-нормативної системи координат українського суспільства. В процесі подолання деструктивних та кризових соціально-економічних явищ відбувається поступове ствердження гуманістичних пріоритетів, відродження та актуалізація національної ідеї. В зв'язку з цим, на перший план виходить проблематика української минувшини, а саме, необхідність розуміння та інтерпретації ключових епізодів історії становлення нації, усвідомлення витоків її самобутності та місця в структурі європейської цивілізації.

В контексті дослідження історії вітчизняної аграрної науки особливо гостро стоїть проблема висвітлення процесу зародження та становлення окремих галузей сільського господарства, що активно розвиваються та на сучасному етапі поступово виходять на лідерські позиції в структурі АПК.

Галузь промислового виробництва сої та продуктів її переробки в Україні з'явилась порівняно нещодавно. В зв'язку з цим, проблема науково-історичного та економічного аналізу зародження та основних етапів становлення галузі у вітчизняній історико-науковій літературі практично не знаходила свого відображення. Поза науково-дослідницьких інтересів до недавнього часу також залишалися відображення діяльності мережі сільськогосподарських дослідних установ та інститутів, внесок вітчизняних селекціонерів та агрономів у формування нових сортів, агроприймів з вирощування культури в природно-кліматичних та ґрунтових умовах сучасної України. Не приділялося необхідної уваги й висвітленню питань державної підтримки та стимулювання промислового виробництва культури, окрім того, потребує додаткового вивчення законодавча та нормативно-правова база, що регулює відносини учасників ринку сої як в Україні, так і поза її межами.

Незважаючи на пошкваллення інтересу до культурної сої, що спостерігається в нашій державі в останні двадцять п'ять років, наукові дослідження стосовно систематизації та узагальнення історичного досвіду вирощування сої в якості незалежної галузі АПК та напрямку аграрної науки мали безсистемний, фрагментарний та спорадичний характер. На сторінках наукових видань висвітлювалися лише окремі аспекти, що стосувалися теоретичної, селекційної та агротехнічної роботи з культурою.

В процесі вивчення та аналізу масив історіографічних праць, які безпосередньо або побічно висвітлюють